

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 4, גיליון 6, יוני 2016

תוכן העניינים

- 3 מפגן הכוח הווירטואלי של תומכי המדינה האסלאמית
- 5 בין חילון להדתה: חודש הרמדאן וגורלה של איה סופיה ברשת הטורקית
- 7 אנדרטה מקוונת: הנצחת החללים האיראנים מהמערכה בסוריה

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות חברתיות על שם דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון יוני של **ביהייב**. בגיליון זה נציג את הקמפיין הרשתי הנרחב שהובילו תומכי המדינה האסלאמית לקראת נאום דובר הארגון, אבו-מחמד אל-עדנאני, ונקבל הצצה לתפוצה הגאוגרפית של קהילת התומכים הווירטואלית של הארגון; נבחן את השיח שהתפתח ברשתות הטורקיות סביב חודש הרמדאן, החושף את הקרע שנוצר בין הציבור השמרני-מסורתי החותר להאצת תהליך הדתה של החברה בטורקיה, מול הציבור החילוני המתנגד לכך; ונסיים בפעילות שמוביל המשטר האיראני להנצחת חללי המערכה בסוריה, בין היתר ברשתות החברתיות, כאמצעי לגיוס תמיכת הציבור.

קריאה מהנה!

מפגן הכוח הווירטואלי של תומכי המדינה האסלאמית

גלעד שילוח

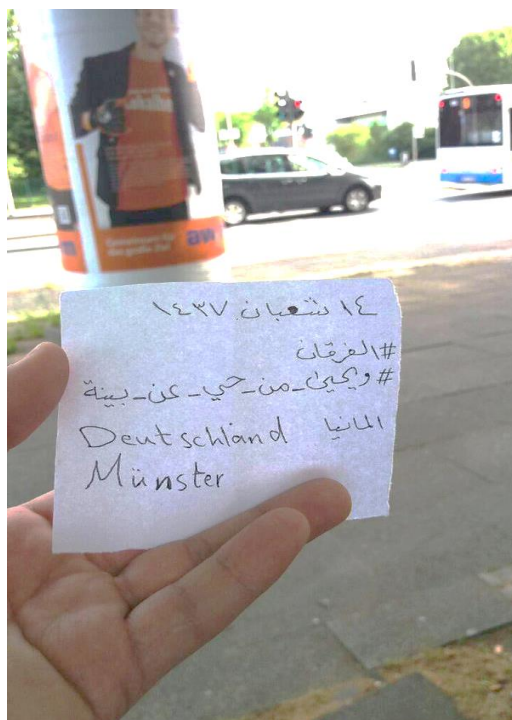
ב-21 במאי הובילו תומכי המדינה האסלאמית מרחבי העולם קמפיין רשתי נרחב. קמפיין זה הושק בתגובה לידיעה שהופצה בידי תומכי הארגון בטוויטר ובטלגרם לפיה מוסד אל-פורקאן, זרוע התעמולה העיקרית של ארגון המדינה האסלאמית, צפוי לפרסם הקלטה של נאום אחד מבכירי הארגון. עבור תומכי המדינה האסלאמית, כמו גם עבור כלי התקשורת המסקרים את הארגון, פרסומים של מוסד אל-פורקאן נחשבים לאירועים תקשורתיים חשובים המעוררים ציפייה רבה. ואכן, הידיעה עוררה התלהבות בקרב תומכי הארגון שקראו להפיץ את דבר פרסום הקלטת במטרה לייצר חד תקשורתי וציפייה. היו מי שהגדילו לעשות והפיצו תמונות שלהם ממקומות שונים בעולם, במחווה החורגת מגבולות הפעילות של המרחב הווירטואלי. מפגן תמיכה ווירטואלי זה מספק הצצה ליכולת ההתאגדות של תומכי הארגון במרחב המקוון, כמו גם לתפוצתם הגאוגרפית.



פוסטר הנאום שהופץ על ידי תומכי המדינה האסלאמית ברשתות החברתיות

מפגן התמיכה הווירטואלי החל בעקבות פרסום פוסטר עם הסמל של מוסד אל-פורקאן (בתמונה) אשר הופץ באמצעות חשבונות טוויטר וערוצים ברשת הטלגרם המזוהים עם תומכי המדינה האסלאמית. בפוסטר הוצג מיקרופון המרמז כי מדובר בקלטת שמע, ומתחתיו הכיתוב "בקרב אנשאללה". לא נמצא בפוסטר רמז על תוכן הנאום או זהות דוברו. ואולם, לתומכי הארגון ולעוקבים אחריו היה ברור שהדובר יהיה אחד מהשניים - מנהיג הארגון אבו-בכר אל-בגדאדי או דובר הארגון, אבו-מחמד אל-עדנאני. זאת, בשל העובדה כי שני הבכירים הם היחידים שנאומיהם מופצים על ידי מוסד זה.

בעקבות פרסום דבר הקלטת, חשבונות המזוהים עם הארגון, בעיקר בטוויטר, החלו להפיץ פוסטים המכילים את התיוג "#אל-פורקאן" בערבית, בצירוף הפוסטר המדובר. בחלק מהמקרים, התווספה גם קריאה לציין פוסטים רבים ככל האפשר שישאו תיוג זה. כך, לדוגמה, כתב אחד מתומכי המדינה האסלאמית בחשבון הטוויטר שלו: "על כל תומך לציין 30 או 50 ציוצים שישאו את התיוג של מוסד #אל-פורקאן כדי שהתיוג יהפוך לטרנד ונראה לעולם את עוצמת תומכי המדינה האסלאמית".¹ המושג "טרנד" משקף תיוגים שזכו למספר הציוצים הרב ביותר ברגע נתון ומופיעים ברשימה המוצגת במסך הראשי של כל גולשי טוויטר, על פי מיקומם הגאוגרפי (Trending Topics). תיוג אשר נכלל ברשימת הטרנדים הוא בהכרח תיוג מוצלח שזוכה בשל היכללותו ברשימה לחשיפה שמגבירה את תפוצתו אף יותר. ואכן, מתוך צילומי מסך שהופצו ברשת טוויטר בשעות הערב של ה-21 במאי על ידי אנליסטים ועיתונאים, טרם הפצת הנאום ברשת, נמצא שהתיוג "אל-פורקאן" הוא הפופולרי ביותר בשפה הערבית.²



תמונה שהעלה תומך הארגון בעיר מינסטר בגרמניה, עם התאריך בלוח השנה האיסלמי: 14 בשעבאן 1437

שיאו של הקמפיין נרשם עם העלאת עשרות תצלומים על ידי תומכי הארגון ממקומות שונים בעולם, בהם נראים התומכים מחזיקים פתק עליו כותרת הנאום והתיוג "#אל-פורקאן", בציון התאריך והמיקום בו צולמה התמונה. מדובר בצעד הנחשב לחרוג עבור תומכי הארגון הנמנעים בדרך כלל מחשיפה שהיא מעבר למרחב הווירטואלי, בשל החשש להיתפס על ידי הרשויות באם יפגינו הזדהות עם ארגון הטרור. פריסת האזורים בהם צולמו התמונות היא נרחבת וכוללת את קנדה, פריז, לונדון, בלגיה, נורבגיה, גרמניה, הולנד, ארגנטינה, קולומביה, טורקיה, מרוקו, תכרית, בגדאד, עזה ומקומות נוספים. מתוך מסמך שפורסם באתר התחקירים Bellingcat, והתבסס על מידע שחשפו גולשי טוויטר שעקבו אחר הקמפיין ופענחו את התמונות בזמן אמת, אומתו מיקומים של תמונות אחדות באירופה ובאמריקה, ובחלק מהמקרים אף נחשפו כתובות מגוריהם של המצולמים.³ כך, לדוגמה, פענח אחד הגולשים באמצעות שירות של גוגל (Google Street View), את צומת הרחובות המדויקת של תמונה אשר צולמה בעיר מינסטר

שבגרמניה (ראה תמונה),⁴ ממצא שאומת על ידי גולש נוסף שעשה שימוש במפת עמודי המודעות בעיר הגרמנית.⁵ באופן דומה, זוהו מיקומים של תמונות נוספות אשר צולמו בפריז,⁶ לונדון,⁷ ובעיירה קטנה הממוקמת ליד שדה התעופה באמסטרדם.⁸ מדובר בפריסה גאוגרפית מדגמית של חשבוניות המזוהים עם הארגון, שיכולה בתורה לרמוז על היקף התפוצה הגאוגרפית של כלל תומכי המדינה האסלאמית.

תומכי הארגון שהשתתפו בהפצת התיוג ברשת השתמשו במונח "ע'זוה" שמשמעותו פשיטה או פלישה, שיש לו משמעות אסלאמית המיוחסת לעתים קרובות לכיבושי האסלאם בתקופת מוחמד. השימוש במונח זה ממחיש את תפיסת ההישג של תומכי הארגון ב"קרב" שניהלו לכיבוש הרשת והשימוש שעשו בו לטובת הפצת הנאום.⁹ לקראת ליל אותו יום (ה-21 במאי), פורסמה הקלטת ובה נאום של דובר המדינה האסלאמית, אל עדנאני. בנאום, קרא אל-עדנאני לתומכי הארגון באירופה ובארצות הברית לבצע מתקפות טרור במהלך חודש הרמדאן, והכיר באתגרים בהם ניצב הארגון מבית, עם התעצמות המתקפות נגדו בסוריה ובעיראק.¹⁰ הנאום התקבל בהתלהבות בקרב תומכי הארגון אשר תרמו להפצת קלטת השמע ותמלולה ברשת.

הקמפיין הרשתי סביב הנאום באל-פורקאן ממחיש את המנטרה הנפוצה בקרב גורמים הקשורים למדינה האסלאמית לפיה "חצי מהגיהאד הוא מדיה", המשקפת את תפיסת המרחב הווירטואלי ככלי מלחמה ואת ההתנהלות בו כקרב לכל דבר. באמצעות מפגן הכוח המקוון, הצליחו תומכי הארגון, ולו לכמה שעות, לאחד מחדש את קהילת התומכים הווירטואלית וגרמו להם להשתתף בפעולה הקולקטיבית להגברת התפוצה של הקלטת. במסגרת זו אף נטלו על עצמם עשרות מתומכי הארגון סיכון מסוים כשהפגינו נוכחות מחוץ למרחב המקוון במטרה להגביר את תפוצת הקמפיין הרשתי. עבור הנהלת טוויטר, משקף מפגן התמיכה את מגבלות

פעילות האכיפה שמטילה הרשת בחודשים האחרונים על משתמשים המזוהים עם הארגון,¹¹ אשר לא מנעה בעדם את השימוש המאסיבי בפלטפורמה זו, כשנדרשו לכך.

בין חילון להדתה: חודש הרמדאן וגורלה של איה סופיה ברשת הטורקית

חי איתן כהן ינרוג'ק

החודש התשיעי בלוח השנה האסלאמי, חודש הרמדאן, מעורר באופן קבוע שיח דתי-פוליטי ברשתות החברתיות בטורקיה. בשנה שעברה התמקד השיח בקריאה למתן חופש דת ומצפון עבור האויגורים החיים במחוז שינג'יאן בסין. השנה, לעומת זאת, הציף השיח סוגיות פנים-טורקיות, ובכלל זה מידת המחויבות למצוות צום הרמדאן, והמחלוקת סביב מאמצי הרשות לענייני דת (*Diyanet*) להפוך את המבנה המפורסם של איה סופיה למסגד. שיח זה משקף את המחלוקת הקיימת בין הציבור השמרני-מסורתי שמבקש להאיץ את תהליך ההדתה שעוברת החברה בטורקיה בעשור האחרון, למול הציבור החילוני שמבקש לשמר את זהותה החילונית.

חודש הרמדאן משפיע עמוקות על חיי היום יום של האזרחים המוסלמים בשל מגבלות האכילה והעישון הנמשכים על פני חודש שלם. ההחלטה לצום הפכה עבור הציבור בטורקיה מדד למחויבות כלפי האסלאם. על כן, החיכוך בין הציבור המסורתי לבין הציבור החילוני, אשר הצהיר בפומבי ברשתות שאין בכוונתו לצום במהלך הרמדאן, הביא להתלקחות בין שני המחנות. באמצעות התיוג "אנו נאסור לצום", אשר הפך לפופולארי ברשת, לעגו החילוניים לצמים בטענה כי כאשר המוסלמים נשארים רעבים, הלא-מוסלמים ממשיכים את התקדמותם הטכנולוגית. הגולשים החילוניים הדגישו גם את נזקי הצום לבריאות הגופנית והמנטאלית תחת התיוג "אני לא צם כי". היו מי שסירבו להאמין כי סיסמאות אנטי-דתיות אלה הופצו על ידי חילוניים, וטענו כי דווקא תומכי הממשל הם אלה העומדים מאחוריהם, מתוך מטרה להשמיץ את המחנה החילוני ולהגדיל את הפערים מול הציבור המסורתי שבאים לידי ביטוי בהשקפת עולם ובסגנון חיים. על רקע זה, הדגישו למשל גולשים חילוניים רבים את חשיבות הערכים החילוניים, ובכלל זה חופש הדת והמצפון, וגינו בחריפות את הציוצים האנטי-דתיים.¹²



משמרות הצום בעיר ארזורום מתוך רשת טוויטר

במסגרת השיח הרשתי, היו גם מי שהצביעו על פגיעה בחופש הדת והמצפון של האוכלוסייה החילונית במדינה וטענו לנוכחות של "משמרות הצום" (או "משמרות המכות") ברחבי העיר ארזורום, הפועלות לאכיפת שמירת הצום באמצעים כוחניים.¹³ התקבלו גם עדויות ממספר גולשים על מעצרים שרירותיים שבוצעו בידי משטרת איסטנבול בעקבות עישון במקום פומבי, הנחשב כהפרה של הצום.¹⁴ מנגד, הגולשים המסורתיים הביעו את זעמם על הציוצים האנטי דתיים והתאגדו תחת התיוג "אל תשמיץ את הצום שלי". אחרים שיבחו את מצוות הצום והמסורת המאחדת משפחות.¹⁵ מספר גולשים מסורתיים

אף השוו את מי שבחרו שלא לצום – לחיות, ושמן נוסף שפך על המדורה פרופ' מוסטאפא אשקאר, שעשה שימוש בכינוי זה לתיאור טורקים הבוחרים שלא מתפללים, באחת מתוכניות הטלוויזיה הממלכתית המשודרות מדי יום עם שבירת הצום. דבריו של פרופ' אשקאר זעזעו את הרשת הטורקית והובילו לתגובות חריפות ולגינויים,¹⁶ כולל השימוש בתיג "יש סרסור ב-TRT (Turkish Radio and Television)".¹⁷ נוכח ההד הרשתי לדבריו של אשקאר, הצטרפה גם הרשות לענייני דת לשורת הגינויים והדגישה בחשבונה בטוויטר שאמירותיו של אשקאר אינן תואמות את הערכים האסלאמיים.¹⁸

הרשות לענייני דת, שבראשה עומד מהמט גורמז, הינה גוף ממלכתי בעל תקציב גרנדיוזי של 8.5 מיליארד ש"ח בשנת 2016,¹⁹ עובדה ההופכת אותה לגוף מרכזי בתהליך הדתת החברה הטורקית. לצד אספקת שירותי דת ומימוש פרויקטים רבים בתחום זה, פועלת הרשות להגברת המודעות לנושא הדת באמצעות שימוש נרחב באמצעי התקשורת, ובכלל זה ברשתות החברתיות, בערוץ טלוויזיה משלה, ועוד. אחד מהנושאים שמובילה הרשות, הזוכה לתמיכת אסלאמיסטים רבים בטורקיה, הוא הפיכת מבנה האיה סופיה למסגד. מבנה זה שימש עד לכיבוש העוסמאני של איסטנבול ב-1453 ככנסיה אורתודוקסית. עם הכיבוש הורה הסולטאן מהמט השני ("מהמט הכבוש") להפוך את הכנסייה למסגד. בשנת 1934 הוסב המבנה למוזיאון תחת שלטונו של מייסד הרפובליקה הטורקית, מוסטפא כמאל אתאטורק, ואף נחשפו בו איורים ישנים של ישו ומרים החרוטים בקירותיו.

תחת התיג "תפתח את איה סופיה ראיס", שפנה ישירות לנשיא ארדואן, הפנו תומכי הרשות את דרישתם



"או שאיה סופיה תכבוש אותנו או אנחנו את איה סופיה!" מתוך רשת טוויטר

להשמיש בשנית את המבנה כמסגד. גולשים רבים אימצו פראפראזה (שלוותה בפוסטר – בתמונה) על אמירתו המפורסמת של הסולטאן מהמט לפיה "או שאני אכבוש את קונסטנטינופול או שקונסטנטינופול תכבוש אותי", שהוסבה בלשון הגולשים ל"או שאיה סופיה תכבוש אותנו, או שאנחנו [נכבוש] את איה סופיה".²⁰ הרשות לענייני דת מצדה, אף הגדילה לעשות והיא משדרת בערוץ הטלוויזיה שלה תכנית יומית המוקרנת במהלך הרמדאן מאיה סופיה, ובה תפילות ודברי קוראן. מהלך זה התקבל בברכה בקרב גולשים מסורתיים שהביעו את רצונם להתפלל באיה סופיה

באופן קבוע. לעומת זאת, גולשים חילוניים זעמו על ההחלטה והדגישו את חשיבות איה סופיה לכלל האנושות, כמו גם הצורך בשמירת הסטטוס-קוו במבנה. גולשים חילוניים בודדים אף תמכו בהפיכת איה סופיה לכנסיה במקום למסגד. אי ההסכמה השוררת בשיח הרשתי סביב איה סופיה, השפיעה לרעה גם על יחסי טורקיה-יוון. יוון, כמדינה נוצרית אורתודוקסית, מוטרדת מהאפשרות שהמבנה יוסב בשנית למסגד. על רקע זה, ביקר השגריר היווני באיסטנבול באתר, בעת הפקת תוכנית הטלוויזיה של הרשות, ודיווח על המתרחש לאתונה. הופעתו של השגריר היווני באתר ההיסטורי נתפסה על ידי גולשים טורקים רבים כהפרה בוטה של הריבונות הטורקית, ואלה דרשו את הפיכת המוזיאון למסגד לאלתר.²¹

השיח הציבורי ברשתות החברתיות בטורקיה בחודש הנוכחי ממחיש את הקרע בין הציבור המסורתי לחילוני, ואת חוסר הסובלנות וחוסר הכבוד ההדדי הקיים בין המחנות. בעוד שהחילוניים רואים בצום הרמדאן תירוץ להגבלת סגנון חייהם וביטוי של כפייה דתית, עולות תלונות רבות בקרב החברה המסורתית על חוסר התחשבות מצד החילוניים. המתרחשות בין שני המחנות נובעת ממגמת ההדתה המתרחשת בקרב החברה הטורקית, כחלק מהשאיפה של גורמים שמרניים-מסורתיים להגדיר מחדש את זהותה של המדינה. לא בכדי, מילוי אחר מצוות דתיות, כמו גם מימוש מהלכים בעלי אופי דתי, נתפסים על ידי ציבור זה כ"השלמת כיבוש קונסטנטינופול". משמעות מהלך זה הינה כפייה של סגנון חיים מסורתי על הציבור החילוני, באופן דומה לכפייה שהוביל בעבר הציבור החילוני בחברה הטורקית. יתר על כן, סוגיות פנימיות אלה בעלות השלכות פוטנציאליות גם על יחסי החוץ של טורקיה, כפי שבא לידי ביטוי במחלוקת סביב אופייה העתידי של איה סופיה.

אנדרטה מקוונת: הנצחת החללים האיראנים מהמערכה בסוריה

ד"ר רוז צימט

בשנה האחרונה משמשות הרשתות החברתיות במה להנצחת מאות הלוחמים האיראנים שנהרגו מאז 2012 במערכה הצבאית המתנהלת בסוריה. איראן נדרשה להתערבות צבאית במערכה זו במאמץ למנוע את קריסת המשטר הסורי, בעל בריתה האסטרטגי החשוב ביותר של איראן בעולם הערבי. בשל הישגיהם המצטברים של המורדים, נאלצה איראן בקיץ 2015 לתגבר משמעותית את כוחותיה ולהשתלב באופן פעיל בלחימה. המעורבות בשלב זה של המערכה גבתה מאיראן מחיר כבד בנפש. מאז החלה המתקפה הקרקעית של הצבא הסורי בצפון-סוריה באוקטובר 2015 נהרגו, על-פי הערכות שונות, קרוב ל-300 לוחמים. בסך הכל נהרגו למעלה מ-400 לוחמים איראנים מאז פרוץ מלחמת האזרחים בסוריה.²² לנוכח האבדות הכבדות, משקיע המשטר מאמצים ניכרים בגיוס תמיכת הציבור במעורבות בסוריה. במסגרת מאמצים אלה, מקיים המשטר פעילות נרחבת להנצחת הנופלים דרך טקסי קבורה, אזכרות וכנסים לזכרם, כמו גם דרך פעילות נרחבת ברשתות החברתיות. באמצעות פעילות זו פועל המשטר להטמעת המחויבות הציבורית להקרבה בשליחות הרפובליקה האסלאמית, ולהצגת המעורבות הצבאית בסוריה כאינטרס לאומי חיוני.

מאמצי המשטר לגייס תמיכה ציבורית במעורבות הצבאית בסוריה אינם חדשים. חודשים ספורים לאחר פרוץ מלחמת האזרחים השיקו גורמים המזוהים עם המשטר דפי פייסבוק שהוקדשו ללחימה בסוריה מנקודת מבטם של הלוחמים האיראנים.²³ דפים אלה כללו דיווחים אודות הישגי המשטר הסורי ובעלי בריתו בלחימה מול המורדים, תכנים הסברתיים נגד המורדים, פירוט אודות הלוחמים מאיראן, מחזבאללה וממדינות ערב הפועלים נגד המורדים, סיקור נרחב אודות החללים מקרב הלוחמים האיראנים ותכנים בעלי אופי דתי-שיעי. הגברת פעילות ההסברה על ידי המשטר, בשל היקף האבידות הרב שספגו לאחרונה הלוחמים האיראנים, נועדה לתחזק את תמיכת דעת הקהל האיראנית ולבלום ביקורת אפשרית.

במסגרת פעילות ההנצחה ברשתות החברתיות, בולט השימוש ביישומון המסרונים טלגרם, הנפוץ מאוד באיראן, במסגרתו נפתחו עשרות ערוצי הנצחה לחללי המערכה בסוריה הכוללים שמספר חבריהם נע בין מאות לכמה אלפי חברים. פעילות נרחבת נרשמה גם בשאר הרשתות, בהם פייסבוק, אינסטגרם וטוויטר.

חרף הקושי לזהות בבירור את הגורמים העומדים מאחורי מחווה זו, ברור למדי כי מעורבים בכך גורמים רשמיים, בין היתר בשל התכנים הממלכתיים המתפרסמים בהם.

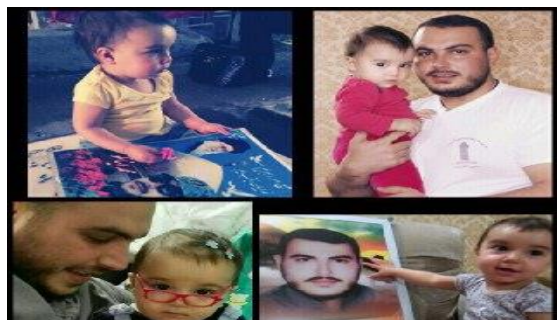


"מגני המקום הקדוש ... יום אב מבורך ...", פוסטר שהופץ בטלגרם

פעילות ההנצחה ברשתות החברתיות מתאפיינת בשימוש נרחב ברטוריקה ובסמלים דתיים-שיעיים, ציטוטים נרחבים מן הקוראן והחדית', והעלאה על נס את ערך ההקרבה למען הגנת המקומות הקדושים לשיעה בסוריה. ההרוגים האיראנים מכונים "חללי מגני המקום הקדוש" (شهدای مدافع حرم), קרי המסגד סת זינב הממוקם בפבריה הדרומיים של דמשק בו קבורה על-פי המסורת השיעית זינב, בתו של האימאם עלי ונכדתו של הנביא מוחמד. ההנצחה כוללת שימוש במועדים דתיים תוך יציקת תכנים אקטואליים לתוכם. הדבר בא לידי ביטוי,

לדוגמה, ב-21 באפריל בו מצוין באיראן "יום האב", שנקבע בהתאם ליום הולדתו (על-פי לוח השנה המוסלמי) של האימאם השיעי הראשון, עלי בן אבו-טאלב. גולשים איראנים רבים ציינו יום זה כהוקרה לזכרם של האבות הרבים שנהרגו במלחמה, והותירו אחריהם יתומים ויתומות.

השימוש ברטוריקה דתית-שיעית דומה במאפייניה להסברה האיראנית במלחמת איראן-עיראק, שהחלה בתחילת שנות ה-80 ונמשכה עד לשלהי אותו עשור. במסגרת מאמצי ההסברה שהוביל המשטר האיראני, נעשה שימוש במיתוס המכונן כרבאל המספר את הקרבתו של האימאם השיעי הראשון, חוסיין בן-עלי, בקרב כרבאל בשנת 680 לספירה נגד החליף האומיי, יזיד הראשון. השימוש במיתוס זה נועד לדרבן את הציבור לצאת לשדה הקרב, ולספק ללוחמים מודל להשראה. הסיסמה שזוהתה עם קמפיין ההסברה דאז הייתה "כל יום הוא עאשורא וכל מקום הוא כרבאל"²⁴.



תמונות לזכרו של מוחמד-חוסיין מוראדי, שנהרג בנובמבר 2013 בסוריה

לצד התכנים הדתיים, משמשים ערוצי ההנצחה להעלאת תכנים הנושאים אופי אישי ומשפחתי.²⁵ תכנים אלה כוללים תמונות של החללים, פרטיהם הביוגרפיים, קטעים מזיכרונות ומצוואות שהעלו טרם מותם, שירים שנכתבו לזכרם, וכן הספדים ועדויות מפי קרובי משפחה ומכרים המפליגים בשבחם של הנופלים.

חרף ההימנעות מהעלאת תכנים פוליטיים מפורשים במסגרת פעילות ההנצחה, משמשים ערוצי ההנצחה

בטלגרם להעברת דיווחים אודות התפתחויות בזירות הלחימה בסוריה ובעיראק, וכוללים ביטויים רבים לתמיכה במשטר ובעומד בראשו, המנהיג העליון עלי ח'אמנהאי. בכך מגויסת פעילות ההנצחה לחיזוק

תמיכת הציבור בהנהגה האיראנית ובמדיניותה בסוריה. יש לציין כי במקביל פועלים ערוצים ייעודיים לדיווחים שוטפים אודות המערכה הצבאית,²⁶ המשמשים את המשטר לאותה מטרה.

השימוש הנרחב ברשתות החברתיות להנצחת חללי המערכה בסוריה שב ומעיד כי חרף הסתייגותם העקרונית מהמדיה החברתית, נכונים גורמים המזוהים עם המשטר האיראני להשתמש בה להעברת מסרים התואמים את ערכי הרפובליקה האסלאמית והמהפכה. תפוצתן הרחבה של הרשתות מספקת למשטר ולתומכיו אמצעי נוח וזמין לגיוס הציבור סביב סמלים לאומיים משותפים ולעידוד תודעה קולקטיבית. הנצחת החללים ברשת מייצרת לא רק הזדמנות לגייס תמיכה ציבורית במערכה בסוריה, אלא גם לטפח את אתוס ההקרבה העצמית בשליחות המדינה, במטרה להגביר את הלכידות בציבור האיראני.

¹ <https://twitter.com/manaboodyx33/status/733981585599533056>

² https://twitter.com/johannes_saal/status/734081212680179712

³ Ibid.

⁴ https://twitter.com/hotzn1/status/734076621855068160?ref_src=twsrc%5Etfw

⁵ https://twitter.com/ArtWendeley/status/734076968233242625?ref_src=twsrc%5Etfw

⁶ https://twitter.com/bm21_grad/status/734097222296567808

⁷ https://twitter.com/mamzbondok/status/734087842301894656?ref_src=twsrc%5Etfw

⁸ https://twitter.com/EliotHiggins/status/734129053670723584?ref_src=twsrc%5Etfw

⁹ <https://twitter.com/tyaaar4/status/734091432550649861>

¹⁰ "Islamic State calls for attacks on the West during Ramadan in audio message", *Reuters*, may 22, 2016.

<http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-islamicstate-idUSKCN0YC00G>

¹¹ בחודש פברואר האחרון פורסמה הודעה באתר טוויטר ובה נכתב כי הרשת הצליחה למחוק כ-125 אלף חשבונות המזוהים עם גורמי טרור, ובעיקר מהמדינה האסלאמית, בעקבות ביקורת שהופנתה כלפי הרשתות החברתיות הגדולות בעולם באשמה שאפשרו לחשבונות המזוהים עם טרור לפעול בחופשיות. יש לציין כי מחקר שפורסם על ידי התכנית למלחמה בטרור של אוניברסיטת ג'ורג'טאון בפברואר 2016 מצא שצעדים כמו אלה שביצעה טוויטר נגד חשבונות הטרור היו אפקטיביים, והצליחו לכווץ את נוכחות תומכי המדינה האסלאמית והחשיפה שלהם ברשתות החברתיות, ולפגוע במאמצי התעמולה שלהם. על כך קראו ב: <https://blog.twitter.com/2016/combating-violent-extremism> ;

<http://www.wired.com/2015/11/facebook-and-twitter-face-tough-choices-as-isis-exploits-social-media/> ;

https://cchs.gwu.edu/sites/cchs.gwu.edu/files/downloads/Berger_Occasional%20Paper.pdf

¹² #OruçTutmakYasaklansın #OruçTutmuyorumÇünkü

¹³ "Erzurum'da oruç tutmayanlara 'dayak timi' iddiası: Bir fotoğraf, iki itiraf", *Gazete Manifesto*,

<http://gazetemanifesto.com/2016/06/11/post-rockin-devi-sigur-ros-turkiyede/>

¹⁴ "Polisten Ramazan gözaltısı: Oruç oruç sigara mı içiyorsunuz lan!", *Cumhuriyet*, June 8, 2016,

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/547956/Polisten_Ramazan_gozaltisi_Oruc_oruc_sigara_mi_ici_yorsunuz_lan_.html [Accessed: June 15, 2016]

¹⁵ #OrucumuzaDilUzatma #OrucunEngüzelYanı

¹⁶ "Mustafa Aşkar kimdir kaç yaşında nereli sözleri neden olay oldu?", *A24*, June 14, 2016

<http://www.a24.com.tr/mustafa-askar-kimdir-kac-yasinda-nereli-sozleri-neden-olay-oldu-haberi-40067251h.html?h=11>

¹⁷ #TRTdeGavatVar

¹⁸ "Diyanet'ten 'Namaz kılmayan hayvandır' diyen Prof. Aşkar'a tepki", *T24*, June 13, 2016

<http://t24.com.tr/haber/diyanetten-namaz-kilmayan-hayvandır-diyen-prof-askara-tepki,345041>

¹⁹ "2016 yılı bütçeleri açıklandı: MİT'e 1.6, Diyanet'e 6.5 milyar lira ayrıldı!", *Sol*, January 27, 2016

<http://haber.sol.org.tr/turkiye/2016-yili-butceleri-aciklandi-mite-16-diyanete-65-milyar-lira-ayrildi-143952>

²⁰ #HayırlıRamazanlar #RamazandaMeram #Ramazan #AyasofyayıAçREİS

²¹ #AyasofyadaSahur #BereketVaktiAyasofya

Ali Alfoneh, "The IRGC Morphs Into an Expeditionary Force", *POLICYWATCH* 2615, The Washington Institute, ²²
May 12, 2016, <http://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/the-irgc-morphs-into-an-expeditionary-force>.

²³ רז צימט, "תומכים בסוריה גם בפייסבוק: נוכחות גוברת של תומכי המעורבות הצבאית האיראנית בסוריה ברשת החברתית", **זרקור לאיראן**, 25 באוגוסט 2013, <http://www.terrorism-info.org.il/he/article/20561>. ²³ ראה בהקשר זה: אפרת הראל, "דת ולאומיות: שאלת הזהות האיראנית בזמן מלחמת איראן-עיראק", **איראן: אנטומיה של מהפכה** (תל-אביב, 2009), ע"ע 173-148.

²⁴ ראה בהקשר זה: אפרת הראל, "דת ולאומיות: שאלת הזהות האיראנית בזמן מלחמת איראן-עיראק", **איראן: אנטומיה של מהפכה** (תל-אביב, 2009), ע"ע 173-148.

²⁵ דוגמה: https://web.telegram.org/#/im?p=@shahid_mh_moradi, 25 במאי, 2016.

²⁶ <https://web.telegram.org/#/im?p=@ModafeaneHaram>; <https://web.telegram.org/#/im?p=@IranIran>; <https://web.telegram.org/#/im?p=@modafeon>